

Úvod do manželského práva 2

Právnická fakulta MU

31. 10. 2022

Jiří Dvořáček

1. Církevní soudy

Církevní soudní řízení je trojinstanční.

V ČR fungují dva stupně soudů a dvě instance:

Soudcem 1. instance je v diecézi diecézní biskup, který soudní moc deleguje na církevní soud (kán. 1673 § 1)

Stupně

1. Diecézní soudy

- diecézní soudy v Brně, Plzni, Hr. Králové a Litoměřicích

2. Metropolitní soudy

- Metropolitní soud v Praze
- Interdiecézní soud v Olomouci

Instance

1. instance

Česká provincie

- Metropolitní soud v Praze. Soud 1. instance pro:
pražskou arcidiecézi
českobudějovickou diecézi
Apoštolský exarchát řkc. církve v Praze
- diecézní soudy v Plzni, Litoměřicích a Hradci Králové

Moravská provincie

- Interdiecézní soud v Olomouci. Soud 1. instance pro:
olomouckou arcidiecézi
ostravsko-opavskou diecézi
- Diecézní soud v Brně

2. instance (odvolací)

- **Metropolitní soud v Praze**
  - Diecézní soud v Hradci Králové*
  - Diecézní soud v Litoměřicích*
  - Diecézní soud v Plzni*
  - Interdiecézní soud v Olomouci*

- **Interdiecézní soud v Olomouci**
  - Diecézní soud v Brně*
  - Metropolitní soud v Praze*

2. Příslušnost církevních soudů

Věcná příslušnost (kán. 1671)

- Manželské záležitosti pokřtěných (kán. 1671 § 1)
- Záležitosti týkající se pouze **občanských účinků** manželství přísluší **světské autoritě**.
- Partikulární právo může stanovit, že tyto záležitosti, jsou-li projednávány jako nahodilé a k hlavní věci se vztahující, mohou být zkoumány a rozhodnuty církevním soudcem (kán. 1671 § 2)

Místní příslušnost (kán. 1672)

- Soud místa uzavření M
- Soud místa trvalého nebo přechodného bydliště jedné nebo obou stran
- Soud místa, kde se provede většina důkazů

Osobní příslušnost (kán. 1674)

Způsobilí napadnout manželství jsou:

- manželé
- ochránce spravedlnosti

Záležitosti neplatnosti manželství jsou vyhrazeny **senátu** složenému ze **tří soudců**.

- předseda musí být klerik
- ostatní soudcové mohou být laici
- soud druhé instance musí být vždy senátem

Nejde o spor mezi manželi, ale o proces, kde je jednou stranou manžel (manželé) a druhou stranou manželství.

3. Osoby zúčastněné na řízení

Manžel, manželé

- žalobu na neplatnost M podává jeden z manželů, nejlépe oba
- mohou se nechat zastoupit zástupcem (církevním advokátem)

Obhájce svazku

- Je vždy účastníkem řízení!
- zastupuje M a hájí ho všemi rozumnými prostředky
- Může se odvolat proti rozsudku, a to jak afirmativnímu (prohlašující M za neplatné), tak negativnímu (potvrzujícímu platnost M).

Ochránce spravedlnosti

- Má právo žalovat M, když se neplatnost M stala známou a nelze je zplatnit nebo zplatnění není účelné.

4. Druhy řízení a jejich průběh

Řádné řízení (kán. 1675-1682)

- je písemné
- začíná podáním žaloby na neplatnost M (jeden z manželů nebo oba)
- oficiál (soudní vikář – tj. zástupce biskupa) žalobu přijme, je-li důvodná, a zašle ji druhému manželovi
- oficiál stanoví předmět sporu a určí, v jakém řízení se bude projednávat
- oficiál jmenuje senát a obhájce svazku
- manželé a svědkové vypovídají před příslušným soudcem individuálně do protokolu
- Po provedení důkazů nastává zveřejnění procesu: všechny strany se mohou seznámit s procesními akty.
- Strany pak mohou podat své vyjádření k důkazům, předložit další důkazy nebo rozšířit předmět sporu.
- Po připuštění nových důkazů mají strany právo se s novými důkazy seznámit.

- Když strany prohlásí, že nemají k záležitosti co dodat, záležitost je uzavřena.
- Akta dostane obhájce svazku, který vypracuje své stanovisko.
- Pak se akta zašlou každému ze soudců, kteří si připraví písemné stanovisko (votum).
- Při hlasování senát rozhodne o platnosti nebo neplatnosti manželství.

Doložka vykonatelnosti

- zašle ji soud, pokud je M prohlášeno za neplatné
- a pokud odvolací lhůta marně uplynula
- doložka opravňuje uzavřít nové manželství před katolickou církví
- Žadatel o nový církevní sňatek se tedy musí prokázat rozsudkem prohlašujícím neplatnost manželství a doložkou o jeho vykonatelnosti.
- Pokud rozsudek obsahuje zákaz uzavřít M, lze uzavřít M až po povolení diecézního biskupa.

Odvolání

- Mohou se odvolat jak strany, tak obhájce svazku,
- ve lhůtě 15 užitých dnů od doručení rozsudku,
- a to prostřednictvím soudu, který rozsudek vynesl.
- Pokud je v odvolacím stupni předložen nový důvod neplatnosti M, soud jej může připustit a rozsoudit jej, jako by jednal v prvním stupni.
- Pokud byl v odvolacím řízení vydán vykonatelný rozsudek, lze se kdykoli obrátit na soud třetí instance za účelem nového projednání záležitosti a dodat nové a závažné důkazy nebo důvody v propadné lhůtě 30 dnů od podání nového návrhu.

Vykonatelné rozhodnutí o neplatném M nezakládá překážku *rei iudicatae*!

Zkrácené řízení (kán. 1683-1687)

- probíhá před diecézním biskupem
- *Podmínky:* jasné a zřejmé důkazy ve prospěch neplatnosti M. a oba manželé musí souhlasit s nulitou M a účastnit se řízení.
- Rozhodne-li soudní vikář o zkráceném řízení, nestanovuje senát, ale instruktora a přisedícího, do 30 dnů nařídí zasedání soudu a stanoví předmět sporu.
- Zasedání se účastní instruktor, přisedící, notář, oba manželé, obhájce svazku a svědkové.
- Strany a obhájce svazku mají 15 dnů na vyjádření k výpovědím.
- Instruktor předá spis diecéznímu biskupovi, který rozhodne, zda je M neplatné.
- Pokud je M neplatné, do jednoho měsíce se vyhotoví rozsudek, který se doručí stranám a obhájci svazku.
- Pokud biskup nenabude mravní jistoty o neplatnosti M, předá záležitost k vyřešení v řádném řízení.

Listinné řízení (kán. 1688-1690)

Podmínky:

- neplatnost manželství je způsobená vadou kanonické formy při uzavírání manželství nebo
- přítomnost nedispenzované překážky (tedy že snoubenci nebyli schopni uzavřít manželství)
- a tyto skutečnosti jsou dokázány listinami.
- Řízení probíhá před samosoudcem.

Zrušení M ve prospěch víry („in favorem fidei“)

Papež může rozloučit M uzavřené stranami, z nichž alespoň jedna nebyla pokřtěná, jestliže toto M nebylo dokonané poté, co obě strany přijaly křest. Jde tedy o M, v němž v době uzavírání nebyla alespoň jedna ze stran pokřtěna a sňatek byl uzavřen platně.

Možnosti:

- dva nepokřtění byli sezdáni na úřadě;
- pokřtěný nekatolík si vzal nepokřtěného na úřadě nebo ve své církvi;
- katolík si vzal nepokřtěného s dispenzí od překážky *disparitas cultus* v kostele.
- Po celou dobu M pak alespoň jeden z nich zůstal nepokřtěn. Pokud křest přijal, bylo to až tehdy, kdy už spolu intimně nežili.

Rozvázání nedokonaného manželství

Papež může rozloučit nedokonaná M, tedy ta, kde byl dán platný souhlas, ale nedošlo ke konzumaci M.

- Jde o milost ze strany papeže, není na ni právní nárok!
- Žádost se adresuje přímo papeži a zasílá se prostřednictvím místního ordináře.
- Žádost vyřizuje místně příslušný církevní soud, který zároveň provádí šetření.
- Na závěr šetření soud vyhodnotí, zda jsou splněny podmínky pro udělení této milosti, a pak žádost se závěrečným vyjádřením biskupa postoupí Římské rotě.